

BESZÁMOLÓ ÉS MEGEMLÉKEZÉSEK AZ 1988. ÉVRŐL

Dr. Csíky Gábor*

A múlt év december 20-án megtartott MTESZ jubileumi évforduló miatt, megkésve tartjuk 1988. évi beszámolóinkat. Szokás szerint először néhány országos jelentőségű, közérdekű művelődéstörténeti évfordulóról szövelök.

Mindnyájan tudjuk, hogy az 1988. esztendő nekünk magyaroknak nemcsak a reform, a kibontakozás, a megújulás jegyében zajlott és zajlik, hanem Erdély jegyében is. — A magyar nép közel 1100 éves történelme alatt mindig történelmi időket élt. Itt a Kárpát-medencében mindig nehéz volt az élet, itt nem voltak 200 esztendő békeidők, mint pl. a Skandináv félszigeten. Itt többnyire csak a halottak és a romok békéje, csöndje honolt a magyar földön Mohács után, de főleg a szatmári, úgyszintén a világosi kapituláció után. De sajnos az is igaz, hogy az adott, igen kevés békeidőkkel sem tudtunk élni. Gondolok itt a kiegyezés utáni időkre, nagyapáink által sokszor emlegetett békeidőkre, ami után jött az első Trianon. A két háború közötti ún. békeidőben megint rosszul vizsgáztunk. Jött a második Trianon, majd az ún. felszabadulás utáni 40 esztendő békeidők, íme hova vezettek, — a jelenbe. Eredmény: a forradalmi nép, akár elődje az ellenforradalmi nemzet ugyancsak rosszul vizsgázott. Ezek után meditatálhatunk azon, mi a különbség a forradalom és az ellenforradalom között. Ez még nem lenne baj, de az már enyhén szólva furcsa, hogy most viszont odamondogatjuk egymásnak, hogy nem közösködünk, mi majd külön ünnepeljük meg a március 15-ét, miután végre ez a tilalom is megszűnt. Ez a széthúzó pluralizált — zilált magyar társadalom — kész tragikomédia.

De térjünk vissza Erdélyre. Az elmúlt 40 évben sokáig nemigen lehetett beszélni, csak úgy, hogy két-három magyar összehajolt. A mottó az volt: „hallgatni és jó példával előljárni”, úgy ahogy egy büntudatos, csatlós néphez illik. Ezt tettük, mert belénkverték; tudathasadásos

néppé tettek, és még most is óvatosak, ugyanakkor felelőtlenek is vagyunk. — Sokszor mondták és még ma is mondják, hogy lovas nemzet vagyunk, — meglehet, de politikusaink, vezetőink rossz lovasoknak bizonyultak, mert hol jobbra, hol balra csúsztak le a nyeregből. És félő sikerül-e végre visszaülni a nyeregbe és megülni azt, — vagy járjunk gyalog a népek országútján? Akkor viszont lemara-dunk és könnyen eltaposnak. Egy megszívlelendő megállapítást idézek: „A magyar fejekbe mindig nehezen fért be az az íratlan történelmi törvény, hogy csak azt szabad megtenni, amit lehet. Erre az érzelemtől mentes realizmusra tanít *Bethlen Gábor*, a nagy fejedelem, történelmünk legnagyobb politikusa. Ő mindig is tudta, hogy mit kellene tennie, de nem tett mást, mint amit lehetett. S nem mindig lehet megtenni azt, amit kell, de mindig meg kell tenni azt, amit lehet. Ha ezt, az ő gondolatmenetét követjük, a magyar történelem másként alakul. Bethlen példája tehát ma is tanulságul szolgál, és a haza és népe iránti kötelelességek teljesítésére figyelmeztet.”

Minden esztendőnek megvan a maga országosan kimagasló jubileumi évfordulója. Az 1988. évben ezt Szent István, első királyunk az országalapító és építő halálának 950. évfordulójára rendezett ünnepi emlékezések képviselték. Tetteit krónikák őrzik, alakját legendák övezik. Egy évezred távlatából tisztelettel emlékezett rá az egész nemzet.

Kérdés, milyen országos üzenet, a magyarsághoz szóló miféle ember-királyi üzenet, intelem maradt utána. Ez létünk ügye, hazánk sorsának kérdése, minden magyaré, bárhol él a világon. Ez a kérdés minden aug. 20-án felvetődik, amelyre a szív és értelem választ keres. Gunda Béla, élő néprajzosaink legnagyobbika, „Mi a magyar?” című tanulmányában elmondja, hogy néprajzos barangolásai során egy lézpedi, moldovai csángó-magyar asszony ezzel a kérdéssel fordult feléje:

* Előadta a Tudománytörténeti Szakosztály ülésén, 1989. ápr. 24-én.

„Ugye Szt. István országából jöttek?” A magyar nép fia bármerre is vetődött, bárhol is él, aug. 20-át Szt. István napjának, ezt a földet, a réginek megmaradt részét is, Szt. István országának tekinti.

Hogy milyen üzenet, intelem tárul eléünk és felénk: az egyik a valóság, a történelmi tény, hogy — keltákkal, rómaiakkal, hunokkal, gepidákkal, avarokkal, besenyőkkel ellentétben — mi megmaradtunk, „megtörve bár, de fogyva nem”. Megmaradtunk, mert mindig adatott erőnk a megújulásra. De, ezt az erőt is tőle kaptuk. Mert, ha Ő nem veszi tekintetbe Európa akkori nemzetközi körülményeit, akkor ma, ha ugyan élnénk, már nem magyarul beszélénk (erre utalt Herder jóslata) s a lészpedi csángó-magyar asszony nem kérdezhette volna, „Ugye Szt. István országából jöttek?” — Döntései messzire látóak voltak, századokra vetette meg hazánk szuverenitásának alapjait. Feladatunk, 1000 év során mindig ugyanaz volt: megválasztani a hozzá méltó utat, mert mindig ott leselkedett ránk a Szózat emlegette nagyszerű halál veszélye. Ennyi István király, teljes történelmünknek napjainkig tartó legfőbb intelme, végső tanulsága. És még valami. Első királyunk jobb keze, az ereklyeként tisztelt Szent Jobb, legyen a munka és az összefogás jelképe, mert van valami csodálatos és felemelő abban, hogy éppen ez maradt meg belőle, hogy éppen ez előtt róhatjuk le kegyeletünket. És ne akadjon meg senki azon, hogy a római katolikus egyház szentjeinek egyike, intsen a szocialista megújulásra. Az államalapító, a szent a megmaradásra, a megújulásra tanít. És erre most igen nagy szükségünk van. Ez jusson eszünkbe, amikor szenvedő magyarok ajkán felsír a Szt. István napi ének, „Hol vagy István király...”

1538. évre tehető a *Debreceni Református Kollégium* alapítása, vagyis 450 éves. Majd 1588-ban vált főiskolává, amikor is a gimnáziumi és akadémiai tagozat szétvált. A kollégium sokat tett a Tiszántúl közművelődéséért, a magyar nyelvű oktatásért és számos kiváló tudóst adott hazánknak.

Mária Terézia rendeletére 1763-ban megkezdődött Selmechányán a többtan-székes bányászati—kohászati tanintézet, — akadémia kiépítése. Az első tanszék az ásványtan—kémiai—kohászati volt,

melynek professzorává a holland származású *Joseph Nikolaus Jacquin*-t nevezték ki 1763-ban, aki nemzetközileg elismert vegyész s egyben botanikus is volt.

Földrengések korát éljük. Két nagyobb hazai földrengést említek meg. 1763. június 28-án erős földrengés sújtotta az országot, epicentruma Komárom városa volt, ahol 65 embert temetett a romok alá. Hatása kb. 87 ezer km²-re terjedt ki. Ez indította a komáromi Grossinger János jezsuita természetbúvárt az első magyar földrengési katalógus megírására. Megemlítem, hogy Jókai Mór, „Az elátkozott család” c. regényét a komáromi földrengés eseményének leírásával kezdi. 150 éve, 1838. január 23-án Brassó epicentrummal földrengést észleltek Erdélyben, mely közel 600 km sugarú, mintegy 100 ezer km²-nyi területen volt erősen érezhető.

200 évvel ezelőtt, 1788-ban született Erdőszentgyörgyön (Erdély) *Bodor Péter* székely ezermester. A főúri Zeyk család támogatásával végezte tanulmányait, 1806-ban a bécsi polytechnikumon gépészetet is tanult, majd 10 éven keresztül Európa országait járta. 1816-ban Marosvásárhelyt telepedett le. Mint városi „geometra” építette meg a Maroson a 63 m hosszú és 8 m széles Bodor-hidat, fából vasszög nélkül. Életének közismert alkotása a híres marosvásárhelyi zenélő Bodor-kút, amely a város piacterén állt 1822-től 1911-ig, amikor lebontották. Ennek mását a Margitszigeten építették fel 1935—36-ban. Mivel mindenhez értett, bankót is préselt, ezért perbe fogták és néhány évet a szamosújvári börtönben töltött, ahonnan barátja Bolyai Farkas segítségével szabadult. A krónika szerint inkább bravúroskodásból, talán daczból, mint haszonvágyból tette ezt; megmutatni, hogy ilyet is tud csinálni egy székely ember! Sokoldalú tehetségével az 1848-as szabadságharcot is szolgálta. Sokcsövű orgonaágyút szerkesztett láncos golyókkal. Amikor egy új típusú gyutacsot kívánt bemutatni Bem tábornok fogadószobájában, akkor érte utol a halál, 1849. aug. 6-án. A kolozsvári házsongárdi temetőben nyugszik.

1813-ban, 175 éve született *br. Eötvös József*, az első felelős minisztériumvallás és közoktatásügyi minisztere, reformpolitikus. Sokoldalú ember volt, po-

litikusként legalább olyan maradandót alkotott, mint íróként. Kétszer töltötte be, mai szóval a művelődésügy miniszterének tisztét — bár ma lenne hozzá hasonló — s e minőségében bevezette az általános és kötelező népoktatást.

150 évvel ezelőtt, 1838-ban hunyt el *Kölcsey Ferenc*, a reformkor kiemelkedő egyénisége, politikusa, leghaladóbb és legnépszerűbb vezetőinek egyike, és ami a legtöbb, nemzeti himnuszunk költője.

150 évvel ezelőtt jeges árvíz pusztította végig a Duna völgyét Esztergomtól Mohácsig. Pest-Budán március 15-én tetőzött az ár, amely a korábbi, — 1775. évi — legmagasabb szintet 1,5 m-rel haladta meg. A legnagyobb pusztulás Pesten volt, ahol a város 4254 házából 2281 összedőlt, 151 ember pedig vízbe fullt. Az árvíz oka a Duna szabályozatlansága volt.

Az erdélyi földgáz felfedezése nyomán a Magyar Solvay Művek kezdeményezésére 1913-ban megalakult hazai tőkével az *Első Erdélyi Földgázvezeték Rt.*, mely még az évben megkezdte az első magyarországi gáztávvezeték építését Kissármás—Torda—Marosújvár nyomvonalon. A távvezeték 73,1 km hosszban 1914. április havában elkészült és megkezdte a szállítást. Erre kapcsolták rá a Kissármási felfedező kutat, amely 1933-ig egymaga közel 3 milliárd m³ gázt termelt, amikor is kiakapcsolták a szolgáltatásból.

Több mint 40 évvel holtá után (†1945. szept. 25.) végre hazatért hamaiban *Bartók Béla*, a magyar nép nagy fia. Az úton hazafelé egy egész világ tisztelgett koporsója előtt. Itthon július 7-én a Farkasréti temetőben Ferencz József unitárius püspök búcsúzott tőle. Beszédét így fejezte be: „A magyar nép hátaikon innen és túl, és választott unitárius egyházad és az egész világ ma idegondol és Isten segítségével kíván örök békés pihenést a haza megszentelt, áldott földjében — Ámen.”

Kitekintve a nagyvilágba a következőkre emlékezünk. *Bologna* városa, melyet Itália lakói „la dotta”, „a tudós” nével illetnek, az 1987/88. tanévben ünnepelte 1088-ban alapított egyetemének 900. éves évfordulóját. Ez Európának legrégebbi egyeteme, melynek ugyan eleinte csak jogi és filozófiai kara volt,

majd Barbarossa Frigyes német—római császár 1158-ban törvénybe iktatta (*Constitutio Habita*) tevékenységének függetlenségét a politikai hatalomtól. Nemcsak elsőségével vívta ki helyét Európában és a világban, de az évszázadok folyamán döntő befolyása volt a kor szellemi életére, és jó néhány más egyetem alapításakor a bolognai mintát vette át, így pl. a mi pécsi egyetemünk is. T. Becket, Rotterdami Erasmus, Copernicus, Galvani, Albrecht Dürer, Torquato Tasso, Dante, Petrarca, csak néhány név azok közül, akik falai közt megfordultak. De a „*natio hungarica*” is szerepel az egyetem irataiban, főleg a XV. századi magyar humanisták közül. Megemlítjük Bakócz Tamás esztergomi érseket, aki 1465-ben itt doktorált, továbbá Váradai Péter kalocsai érseket. Mátyás király humanista tudósa Galeotto Marzio, a bolognai egyetem professzora volt.

Nem volt még zeneköltő, aki hozzá hasonlóan széles körben hatott volna. Talán nem is helyes őt egyszerűen zeneszerzőnek tekinteni, hiszen pusztán zenei eszközökkel nem is hozta volna lázba a világot. A 175 éve, 1813-ban Lipcsében született *Richard Wagner* nemcsak a zenedráma műfajában hozott létre addig nem ismert újat, de személyiségével, a „Wagner-jelenséggel” is új fogalmat teremtett.

*

Mindezek után ezévi tevékenységünkről szövegek. Társulatunk március 16-án tartotta évi rendes közgyűlését, melyen Balogh Kálmán, Bartók Lajos, Göbel Ervin és Szurovy Géza 50 éves tagságuk alkalmából díszoklevelet kaptak. Ez alkalommal Dank Viktor, a Központi Földtani Hivatal elnöke leleplezte Bandat Horst, volt intézeti főgeológusnak, a Földtani Intézet Szabó József utcai épülete bejáratánál elhelyezett emléktábláját.

Március 21-én megrendeztük a VI. Földtani Tudománytörténeti Napot „Közetek, Ősmaradványok és Történelem” címmel, a pisai XIII. INHIGEO Szimpózium magyar vonatkozású anyagából, melyen 9 előadás hangzott el.

Május 11-én a Központi Földtani Hivatal, a Földtani Társulat és az O. M. Bányászati és Kohászati Egyesület rendezé-

sében emlékülést tartottak *Kertai György* geológus akadémikus, volt társulati elnök halálának 20. évfordulója alkalmából, melyen életét és művét méltatták. Utána megkoszorúztuk sírját a Farkasréti temetőben.

Május 16-án szakosztályunk az OMBKE Zsigmondy-klubjával közösen *Zsigmondy Vilmos* emlékülést tartott halála centenáriuma alkalmából, melyen előadást tartottak Dobos Irma és Csath Béla.

Ezenkívül résztvettünk az OMBKE által június 15-én rendezett Zsigmondy Vilmos emléknap előadó ülésén, sírjának koszorúzásán a Kerepesi temetőben és megtekintettük a Visegrád—Lepencei Zsigmondy gyűjteményt.

Október 3—7. között részt vettünk az INHIGEO, a Szlovák Tudomány- és Technikatörténeti Társaság, a Szlovák Földtani Társulat és a Szlovák Bányászati Múzeum rendezésében Selmecebányán tartott trilaterális (háromoldalú) lengyel—csehszlovák—magyar regionális szimpóziumon. Ennek témaköre „A Nyugati-Kárpátok földtani kutatásának története az I. világháborúig” volt. A magyar delegáció hat tagú volt. Előadást tartott Csíky Gábor, Hála József, Papp Péter és Vitális György. Az előadásokat követően kiránduláson vettünk részt Selmecebánya és környékén, továbbá Körmöcbányán. A szimpóziumról Hála József fog beszámolni a Földtani Közlönyben.

A MTE SZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága által más intézményekkel közösen november 1—2-án rendezett ankétján, „Természettudományos, műszaki és orvosi egyesületek és társaságok története Magyarországon” c. témakörben, Csíky Gábor tartott előadást „Az Erdélyi Múzeum Egyesület alapítása és működése” címmel, továbbá a 140 éves Magyarhoni Földtani Társulatról.

A MTE SZ megalakulásának 40. évfordulója alkalmából a szakosztály által rendezett jubileumi ülésen, Hámor Géza elnöki megnyitója után Szurovy Géza beszámolt arról, hogyan történt a Társulat csatlakozása a MTE SZ-hez 1948-ban. Ezután Csíky Gábor megemlékezett a 140 éves Magyarhoni Földtani Társulat alapításáról és működéséről.

Előadóüléseken méltattuk *Tóth Mike Mihály* életművét és „Magyarország ásványai” c. könyvét, továbbá *Kutassy*

Endre, Török Zoltán és Papp Károly életművét.

Összegezve: szakosztályunk öt előadóülést tartott, melyeken 19 előadás hangzott el, és három vezetőségi ülés volt. Az előadások látogatottsága 15—22 között volt. Az INHIGEO kiadványa, a Dudich E. főtktár által szerkesztett Newsletter-nek 21. száma megjelent.

Társulatunk elnöksége ezévben is köszöntötte az idősebb geológus nemzedék néhány tagját, és most itt mi köszöntjük a 80 esztendő Jantsky Bélát, a 75 éves Miháltznét és Reich Lajost, úgyszintén a 70 éves Hegedűs Gyulát.

Halottainkról is szólok, mert sajnos ezévben is voltak. 87 éves korában hunyt el Strausz László, 77. évében hunyt el Bartkó Lajos, úgyszintén Méhes Kálmán, Allodiatoris Irma 76 éves korában, 59 évesen Jamniczky Kázmér úgyszintén Komjáti János, 56 éves korában Széles Margit és 34 évesen Fuchs György. A halottak emlékét kegyelettel megőrizzük.

Ezek után évfordulók alkalmából emlékezünk.

1663-ban született *Köleséri Sámuel* orvos, polihisztor tudós, a magyar bányászat úttörője. Az erdélyi bányászat felügyelőjeként, tevékenysége során Erdély arany-ezüst bányászata fellendült és újra virágkorát élte. Főműve az „*Auraria Romano-Dacia*” (Nagyszeben, 1717) a magyar bányászat első, kiemelkedő munkája. A 18. század eleji Erdély tudományos és közéletének kiemelkedő alakja volt. Korának Pápai Páriz Ferenc mellett legnagyobb orvosának tartották. A londoni Royal Society első magyarországi tagja volt (1729).

Hell József Károly, a magyarországi bányagépesítés úttörője, Hell Miksa csillagász testvére, 275 éve, 1713-ban született Selmecebányán. A selmeci bányatisztképző iskolában Mikoviny tanítványa volt. Nevéhez fűződik a selmeci bányászat fellendítése. Erdemeiért magyar nemességet kapott.

200 éve, 1788-ban hunyt el *Giovanni Antonio Scopoli* olasz természettudós — orvos, botanikus, kémikus, mineralógus egyetemi tanár. A selmeci akadémián, Jaquin utódként 1769—79 között az ásványtan—kémia—kohászati tanszék professzora volt. Nagy érdeme, hogy a Jaquin által megkezdett ún. selmeci la-

bor-oktatási módszer továbbfejlesztésével és rendszeresítésével az akadémia világhírnévre tett szert. A selmeci módszer szolgált ugyanis mintául az első újtípusú „műszaki egyetem”, a párizsi „École Polytechnique” megszervezésénél az 1790-es években. Vagyis egy kiváló, alkotókedvű tanító, professzor és Selmezbánya, a birodalmi bányászat, kohászat legfényesebb városa egymásra talált. Ez nevezhető Selmec aranykorának. Scopoli működéséből számunkra magyaroknak az ásványtanban elért eredményei a legértékesebbek. Scopoli volt az első Magyarországon, aki felsőfokú oktatási intézményben szakszerű tananyagot alapuló ásványtant adott elő és pedig Werner előtt. Az első magyarországi ásványtani összefoglalás, selmeci előadásai, „Mineralogische Vorlesungen für die andere Classe der Bergakademie zu Schemnitz” 1771-ben Bécsben jelent meg. Ásványrendszertana először latinul „Principia mineralogiae systematicae et practicae” címen 1772-ben jelent meg Prágában, majd olaszul 1778-ban Velencében, németül pedig szintén Velencében 1786-ban, „Anfangsgünde der systematischen und praktischen Mineralogie” címmel. Tervezte és megkezdte az ország ásványainak teljes és rendszeres feldolgozását és kiadását, ebből azonban csak az első kötet jelent meg, „Crystallographia Hungarica Pars I.” Prágában 1776-ban. Ennek a könyvnek magyar és német nyelvű kiadása most, 1988-ban jelent meg Miskolcon, a *Scriptores Rerum Metallicarum Antiquiores* (Bányászat, Kohászat és Földtan klasszikusai) c. sorozat III. köteteként Zsámboki L. szerkesztésében.

A Budapesti Tudományegyetemen, ill. annak elődjénél a nagyszombati egyetemen a természettudományok oktatásának története 1774-ben kezdődött. Ekkor létesült a bölcsészeti karon a „Historia naturalis specialis” tanszék, ahol a természet három országának az ismertetését, vagyis az ásványtant, állattant és növénytant egy professzor adta elő latin és német nyelven; így volt 1850-ig vagyis Szabó József-ig. Az általános természettudomány tanszék első professzora *Piller Mátyás* volt, aki 1788-ban, ezelőtt 200 évvel hunyt el. A tanszék 1777-ben Budára költözött. Ezek szerint az osztrák származású *Piller M.* egyetemünk első ásványtan-

tanára volt. Előzőleg 1773-ig, a jezsuita rend feloszlatásáig a bécsi Theresianum igazgatója volt és szintén természettudomány tanított. „Elementa historiae naturalis” c. tankönyve, korának jelentős műve 1775-ben jelent meg Nagyszombaton, mely rövid idő alatt három kiadást ért meg. *Pillernek* legnagyobb alkotása, természettudományi gyűjteménye volt, mely kiváltképpen ásványokban volt gazdag; ezt halálakor az egyetemre hagyta. Ez képezte a későbbi Szabó gyűjtemény alapját. Hozzánemértő utódai elhanyagolták mind a gyűjteményt, mind az ásványtan oktatását. Ez a pangási időszak Szabó J. fellépéséig, 1850-ig tartott.

200 éve, 1788-ban *Winterl József Jakab*, a budai egyetem vegyész professzora, feltehetően a világon elsőként végezte a kőolaj tudomány vizsgálatát: desztillálta a muraközi, peklenicai-bányavári fekete viszkózus olajat és ismertette az irodalomban a „Zerlegung einer schwarzen, zähen Bergöls aus Ungarn” c. közleményében, mely *L. Crell's Chemische Annalen*-ben jelent meg Lipcsében. Más különben ez volt a peklenicai kőolajelfordulásról az első irodalmi említés.

Ezelőtt 150 évvel (1838-ban) született *Szily Kálmán* fizikus, nyelvész, műegyetemi tanár a M. T. Akadémia főtitkára. Kiemelkedő jelentőségű tudomány-szervező, tudomány-ismeretterjesztő és tudománytörténeti munkássága. A Kir. M. Természettudományi Társulat újjáalakítója, főtitkára, majd elnöke. 1869-ben, mint főtitkár megindította és szerkesztette a Természettudományi Közlönyt. Ezenkívül nevéhez fűződik a M. Mérnök- és Építész Egylet, továbbá a M. Nyelvtudományi Társaság megalapítása is.

150 éve, 1838-ban született *Tóth Mike Mihály*, jezsuita tanár „Magyarország ásványai” c. mű szerzője, akiről Nagy Béla és Weiszbürg Tamás megemlékeztek.

1888. november 12-én mutatta be *Eötvös Loránd* a M. T. Akadémia Matematikai és Természettudományi Osztályának ülésén a „Vizsgálatok a gravitáció jelenségeinek körében” című értekezését. Ez volt a földi nehézségi (gravitációs) erőter megismerésére, felderítésére vonatkozó kutatásairól legelső közlése. Ezzel a bejelentéssel elindította élete végéig tartó korszakalkotó fontosságú kísérleteinek és tanulmányainak sorát.

75 éves lenne, ha élne *Treiber János* geológus—petrográfus, egyetemi docens, a Kolozsvári Tudományegyetem ásványtani tanszékén. Elsősorban a Kelemen—Görgényi—Hargita vulkánit-vonulat földtani—petrográfiai viszonyaival foglalkozott.

A Társulat 1913. évi közgyűlésén alakult meg a Barlangkutató Szakosztály, az 1910-ben létrehozott bizottságból. A szakosztály elnökévé a javaslattevő Lenhossék Mihályt választották meg. E szakosztályból alakult meg később a mai M. Karszt- és Barlangkutató Társulat.

Közismert, hogy az első jelentős magyar kőolajlelőfordulásnak Budafapusztának 1937-ben történt felfedezése, feltárása jelentette a korszerű hazai kőolajbányászat megszületését, — hazánk kőolajtermelő ország lett. E siker után, ezelőtt 50 évvel megalakult a *Magyar—Amerikai Olajipari Rt.*, a MAORT, melynek főgeológusa, majd vezérigazgatója Papp Simon lett.

50 éve, 1938-ban hunyt el *Kutassy Endre* geológus—paleontológus, Papp Károly professzor adjunktusa, magántanára, akiről Nagy István Zoltán emlékezett meg.

1963-ban, ezelőtt 25 évvel hunyt el *Török Zoltán* a Kolozsvári Tudományegyetem geológus professzora. Munkásságát Székyné Fux Vilma méltatta.

25 évvel ezelőtt hunyt el *Papp Károly* a Budapesti Tudományegyetem földtan—öslénytani tanszékének professzora. Életművét Csíky Gábor mutatta be.

50 éves lenne, ha élne *Kőháti Attila*, geológus, aki 1938-ban született. Eleinte a Pécsi Uránércbánya Vállalatnál dolgozott, majd 1963-tól 1975-ig az OKGT földtani laboratóriumában és a Kutatási főosztályon mint értelmező geológus. Közben 1965—67 között ösztöndíjasként a Budapesti Operaház basszistája. 1975-től haláláig a Magyar Televízió szerkesztője, a Föld és Ég c. folyóirat szerkesztőségének és a TIT országos elnökségének tagja. A magyar geológia egyik kiváló ismeretterjesztő szakembere volt.

Befejezésül röviden visszatérek Erdélyre, és utalok ill. részben megismétlem azt, amit 1983-ban már elmondtam.

Illyés Gyula írta híres 1977 évi karácsonyi cikkében „Válasz Herdernek és Adynak” a köv.: Kiderült, hogy a XX. század legnagyobb problémája a nemzetiségi kérdés. Semmiféle szociális kérdés nem oldható meg a nemzeti, s a nemzetiségi kérdés megoldása nélkül, sőt kiemelte nemzetközivé is csak a nemzetiség problémák megoldása által válhatunk.

Illyés Gyulának nem adták meg a lehetőséget, hogy cikkét ért román támadásokra ő maga válaszoljon. És rövidesen megkaptuk az első nagy pofont. 1982-ben megjelent a Lacranjan-féle magyargyalázó könyv. Erre sem volt válasza a magyar államnak, — csupán Száraz György író írt róla és próbálta finoman lemosni a gyalázatot egy vékony kis könyvecskében. És ekkor, úgy látszik mégis csak igaz, hogy Isten malmai ha lassan is, de őrölnek, mert közel 25 esztendő várakozás után, — hála Köpeczi miniszter úrnak — végre 1987-ben megjelent a háromkötetes Erdély története. A történészek mindenesetre megtették a magukét. Hát persze, hogy ez már olaj volt a tűzre. És — a kis diktátor elindította a bulldózer hadműveletet, de szomorú, mert elindult a menekülés is. Ezek után ideje lenne már megtanulni politizálni a magyar állam vezetőinek és megnézni ki a barát, s ki az ellenség. A nagy egyesülés — az egy akol, egy pásztor ideológiája — utópiának bizonyult. A nép, az istenadta, nem csörgeti, már szaggatja láncait. Hogy mi lesz? Azt nem tudhatjuk, hisz sebtől vérzik az egész világ. Mit nekik Erdély!

Bármi is lesz, akár tetszik, akár nem, a Benes és Titulescu féle próféták népének, — mi azért maradunk Európában, — csak még azt kellene tudni, hol, merre húzódik annak keleti határa.

A mi mottónk Zrínyi Miklóssal — ne bántsd a magyart!

Megköszönve türelmüket, kívánok mindnyájuknak hitet, erőt és egészséget!